

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, Zwolle; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Groshede, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr D. Postma, Burgersdorp (Zuid-Afrika); Dr A. Ringnalda, Soerabaja; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Broestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f1.50 en voor Ned.-Indië f1.80 — per jaar.
Advertentiën: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

Tot nadere aankondiging is het adres van den Eindredacteur:
DUITSCH KAMPWEG 10, WOLFHEZEN.

INHOUD: Uit de Schrift: Vakantie-dwang. (Ps. 41:4; Ps. 149:5.) — Kerkelijk Leven: Reorganisatie, geen reformatie. IV. Opleiding door de Kerk nog geen waarborg voor rechtsaansprakelijkheid; Predikanten-nood en predikanten-overvloed. — Uit de Buitenlandsche Kerken: Persoonlijken. — Perschoon. — Boekbespreking. — Kerkenieuws.

UIT DE SCHRIFT.

Vakantie-dwang.

De Heere zal hem ondersteunen op het zekbed; in zijn krankheid vernadert Gij zijn gansche leger.

Psalm 41:4.

Dat zijn gunstgenooten van vreugde opspringen om die eere; dat zij juichen op hun leger.

Psalm 149:5.

Er is gewoonlijk veel overleg toe noodig om de vakantie vast te stellen.

Maar eindelijk bepaalt gij of bepalen anderen met u of voor u; dan zal het zijn.

Doch dan gebeurt het wel, dat de Heere zegt: dan zal het zijn, maar op andere wijze dan gij u hebt gedacht. Gij zult geen besneeuwde bergen zien. De alpenstok blijft opgeborgen. Gij zult niet door schaduwwijke bosschen dwalen noch aan strand of op de heide door de zon worden gebrand. Gij zult niet hooger klimmen dan uw slaapkamer. Schaduwen zullen over u heengaan, misschien wel schaduwen des doods. En niettegenstaande de zon brandt, zult gij bleek neerliggen.

Ja, Hij houdt Zich niet steeds aan den door menschen vastgestelden tijd. Hij vraagt er niet naar of het u gelegen komt. In het drukst van het werk werpt Hij u soms neer.

Dan hebt gij vakantie.

Uw plaats is vakant.

Zoo goed en zoo kwaad als het kan wordt er in voorzien.

Maar de ledige plaats blijft. Dat veroorzaakt u kwelling. Gij kunt kwalijk worden gemist. Misschien nog meer voor uw gevoel dan in de werkelijkheid. Gij ligt te tobben. Gij kunt het niet overgeven. Gij oefent pressie op den geneesheer. Maar niets baat.

God heeft uw vakantie vastgesteld.

Niet vóór den door Hem bepaalden datum moogt gij tot uw arbeid weerkeren. Indien gij daartoe al weerkeert.

Vakantie-dwang!

Er is bijna geen dwang, waaraan gij minder kunt wemmen.

Inzonderheid, zoo uw arbeid u lief is.

Waarbij dan nog komen pijnen, zwakten, doodsgevaaren.

Daar ver genieten de gelukkigen.

En gij..... de sterke koorden van den vakantie-dwang binden u.

Toch, als gij leert schuilen in Jezus' wonden, als gij leert, dat er nog een ander werk is dan het aktieve, als gij leert volgeling van Christus te zijn in de passieve, in de lijdelijke en de lijdende gehoorzaamheid, als gij leert rusten in het lijden, dat Hij heeft volbracht, dan benijdt gij de bergbestijgers, die in zon en zee badenden, niet meer.

Dan wordt de belofte Gods ook aan u bewaarheid: in zijn krankheid verandert Gij zijn gansche leger.

Dan ziet gij geen lakens en dekens en medeijnen meer. Dan ziet gij bij uw bed gezeten Jezus, de Heelmeester. En in Zijn tegenwoordigheid vergeet gij uw teleurstelling, vergeet gij uw smart. Heere, zoo bekend gij, ik heb het nog nooit zoo goed gehad. Wat heb ik toch een zalige vakantie.

En als gij dan denkt aan die jubelende menschen, die hun blijheid langs bosch en veld uitzingen, dan hindert u dit niet. Gij hebt een beter lied in het hart en op de lippen. Gij stelt voor

met u aan te heffen: Geloofd zij God met diepst ontzag.

Want het is waarheid en geen leugen...., zij zullen juichen op hun legers.

HEPP.

KERKELIJK LEVEN.

Reorganisatie, geen reformatie.

IV.

In deze artikelen wordt besproken het reorganisatie-rapport, ingediend bij de Synode der Ned. Herv. Kerk.

Zij hebben geen polemisch doel, maar dienen ter oriëntering van onze lezers.

En uit den naam van Commissie en Rapport, welke trouwens overeenkomst met de opdracht, en uit het „Inleidend woord“ blijkt, dat aan de zoo noodige Reformatie der Ned. Herv. Kerk niet gedacht wordt. Reorganisatie en Reformatie verschillen breed.

De Dordtsche Kerkenorde wenscht de Commissie zelfs niet als leidraad. Welke begrepen ook tegen het reglement van 1816 worden ingebracht, niet dit, dat de autonomie der plaatselijke kerken werd opgeheven. De grondstructuur ook van dit reorganisatieplan is het genootschap.

De belijdenis is volgens dit rapport niet afkond van kerkelijke gemeenschap, maar slechts gemeenschappelijk getuigenis van de Kerk. De Commissie wil geen binding aan de geheele belijdenis, maar aan het centrum, aan „geest en hoofdzaak“ van de belijdenis, mits deze „geest en hoofdzaak“ wordt omschreven.

Het stelt teluur, dat het ernstigste bezwaar tegen het reglement van 1816 in het rapport zelfs niet wordt genoemd, n.l. dat het lijnrecht ingaat tegen Gods Woord. In deze voorgestelde reorganisatie werkt blijkbaar niet de drang om de Kerk in te richten overeenkomstig de instelling van Christus en de apostelen.

De eerste reden tot organisatie wordt ontleend aan een fictie... de fictie van de volkerker.

Als tweede reden wordt opgegeven, dat de tegenwoordige organisatie vele misstanden en misverstanden heeft veroorzaakt. Het is echter de vraag, of deze bij verwerking van dit plan niet zouden vermeerderen.

De derde reden is het meest opportunistisch. De huidige organisatie biedt geen ruimte om het groote-stads-probleem, enz. op te lossen. Ken daarvoor echter niet met een geringe wijziging volstaan?

Veronderstelt haart het, dat men zich op ethische voornamen beroept, waar het gaat om de ontwikkeling van het klassieke Gereformeerde Kerkbegrip.

Over leertucht wordt slechts onder de grootste reserve gesproken. Niet afwijkingen van de leer, zelfs niet excessen, maar alleen ondermijnende excessen mogen bestreden. En dan wordt dit „bestrijden“ nog zoo verzacht, dat men niet behoeft te vragen, wat er van die leertucht worden zal.

Het centrum van de belijdenis wordt gezocht in „de belijdenis van Jezus Christus, Gods zegenboren Zoon, onzen Heer“. Zelfs de apostolische geloofsbekentenis is dus als centrum nog te breed. Allerlei richtingen kunnen dan in de Herv. Kerk worden geduld. Misschien hoopt de commissie zoo ten minste de modernisten te kunnen weren. Maar ook daarmee kan zij wel eens bedrogen uitkomen.

Een ingezonden stuk van Dr J. Riemens in „De Nederlander“, tegen ons eerste artikel gericht, bood ons aanleiding het leven naar de voor ouderen tijd heraanse Dordtsche Kerkenorde aan te prijzen.

Thans ligt het „Ontwerp van een nieuw Algemeen Reglement voor de Ned. Herv. Kerk“ voor ons.

Wij hebben wat wij toehog toe besproken op grond van het uitvoerig uittreksel in „De Nederlander“ nauwkeurig met de stukken zelf vergeleken.

Zeer gaarne waren we bereid om, indien wij uit „De Nederlander“ minder juiste indrukken hadden ontvangen en die hadden doorgegeven, amende honorable te maken.

Maar hoe we ook zochten, wij vonden bij vergelijking geenerlei afwijking.

„De Nederlander“ was in het extrakt, dat zij van de „Inleiding“ gaf, schier woordelijk getrouw.

Wat dit blad weglief kon ook gevoeglijk worden weggelaten, zonder aan den inhoud te kort te doen.

Bijzonderheden als hoeveel zittingen er door de Commissie voor Reorganisatie werden gehouden zijn wel voor de Synode, maar niet voor het publiek van belang.

Voorts vielen uit citaten inzake het Ontwerp van 1809, alsmede uit de geschriften van Hoede-maker, Gunning Sr en Chantepie de la Saussaye Sr en eenige alinea's aan het slot.

Zakelijk is er echter niet het minste verschil. Door wat we uit „De Nederlander“ overnamen hebben we onze lezers alzoo volkomen objectief ingelicht.

Hoe Dr Riemens er ons dan een verwijt van kon maken, dat wij ons oordeel op het overzicht uit dat blad baseerden, blijft ons een raadsel.

Intusschen zullen we, nu de stukken zelf in ons bezit zijn, die voor de komende artikelen natuurlijk raadplegen.

Wij hebben ze geheel doorgelezen.

Stellig wordt daarin enkele malen naar de Dordtsche Kerkenorde verwezen.

Toch niet in die mate als Dr Riemens deed vermoeden.

Wat we te dien aanzien schreven blijft ook na inzage geheel van kracht.

Indien het eenigszins mogelijk ware geweest, zouden we Dr Riemens graag tegemoet gekomen zijn.

Nu ontbreekt er echter alle reden voor.

Aan de artikelen zelf toegekomen, kan, dunkt ons, geen andere gevolgtrekking daaruit worden gemaakt, dan dat, ook al zou de ontworpen reorganisatie worden ingevoerd, de Ned. Herv. Kerk geen kerk zal worden, maar genootschap blijven.

Reeds het opschrift ontnemt de hoop op die verbetering.

Het luidt: „Algemeen Reglement voor de Hervormde Kerk in het koninkrijk der Nederlanden“.

We hebben hier weer met een Reglement te doen en niet met een Kerkenorde.

Een reglement behoort bij een vereeniging, een genootschap.

De kerk heeft zelfs in de woordkeuze voor haar orde er voor te waken, dat zij alle gedachte aan een vereeniging of genootschap bij den wortel afsnijdt.

In verband hiermee krijgt ook Kerk (in het enkelvoud) in plaats van Kerken in het meervoud een bepaalde betekenis.

We zullen het enkelvoudige „kerk“ ter aanduiding van een kerkengroep niet onvoorwaardelijk afkeuren.

Ook onze vadersen gebruikten het wel in dien zin. Maar dan moet ook alle gevaar voor misverstand afwezig zijn.

Dan moet de genootschapsidee totaal zijn buitengesloten.

Dat is hier helaas niet het geval.

Om nu van het opschrift af te stappen.

De artikelen 1, 2, 3 en 3* van het oude reglement laat de Commissie onveranderd.

Curieus is haar toelichting op deze handeling.

Zij zegt: „Ofschoon de aanhef van ons Reglement, zooals het tegenwoordig is, wel zeer formeel moet geacht worden, meenen wij op grond van de wenschelijkheid van historische continuïteit, en ook wegens moeilijkheden van juridische aard, die er zouden kunnen ontstaan, wanneer deze artikelen anders werden geformuleerd, hier geen wijziging te moeten voorstellen“.

Dezelfde motieven om niet te wijzigen worden ook bij verdere artikelen wel opgegeven.

De Commissie wil dus allereerst historische continuïteit met het oude reglement handhaven, zelfs al rijzen er bedenkingen tegen.

Zij wil op het oude reglement voortbouwen.

Maar dan bouwt ze op een verkeerd fundament.

Het oude reglement was van de genootschapsidee doorduurd.

Op het fundament van een genootschap kan echter nimmer een kerk worden gebouwd.

Dit moet voor onze Gereformeerde broeders, die nog leven onder de organisatie van 1816, wel een bittere teleurstelling zijn.

Hoe dikwijls hebben zij het reglement als reglement niet veroordeeld!

In schierper bewoordingen zelfs dan wij, die den Doleantie-strijd niet meer hebben meegemaakt, ooit durfden doen.

Moeten zij niet met leede oogen aanzien, hoe de Commissie voor reorganisatie angstvallig waakt, dat toch de historische continuïteit met het hiërarchische reglement zooveel mogelijk blijft bewaard?

Ook het motief, dat door andere formuleering juridische moeilijkheden zouden ontstaan, wijst in dezelfde richting.

Het is hier niet het kerkrecht, dat te beslissen heeft, maar ook het wereldlijk recht spreekt in dit reglement een zwaarwichtig woord.

Telkens keert ook dit in de artikelen terug.

Wij spraken daar straks van een hiërarchisch reglement.

Daarmee is niets te veel gezegd.

De Commissie heeft zich beijverd het woord „bestuur“ weg te werken.

Het breedvoerigst wordt dat uitgewerkt op blz. 63 van het ontwerp.

Daar staat: „Waar in dit Reglement sprake is van „Besturen“ in het algemeen, worde zulks veranderd in „College's, vergaderingen of Commissiën“. In plaats van „hogere Besturen“ worde gelezen: „meerdere vergaderingen“; in plaats van „lagere Besturen“: „vergaderingen, vertegenwoordigende een minder uitgebreid ressort“. „Classicaal Bestuur“ wordt: „Classicale Vergadering“. Provinciaal Kerkbestuur: „Provinciale Synode“.

Men zou zich hierover moeten verheugen, wanneer het meer inhield dan een naamsverandering.

Dit is echter niet zoo.

Al dadelijk blijkt dat uit artikel 5.

Wij drukken het hier in zijn geheel af.

Krachtens deze ambten staan:

- 1e. de Gemeenten onder bestuur en opzicht der Kerken;
- 2e. gezamenlijke Gemeenten, verenigd, onder bestuur en opzicht der Classicale Vergaderingen;
- 3e. gezamenlijke Classen, met hunne Gemeenten, onder bestuur en opzicht der Provinciale Synoden;
- 4e. gezamenlijke provinciale ressorten, met hunne Gemeenten, en de zaken die de gansche Kerk aangaan, onder bestuur en opzicht der Algemeene Synode.

Hoe dat alles uit de ambten van predikant, ouderling en diaken kan worden afgeleid, vormt een puzzel.

Zeker, de predikant en de ouderlingen hebben tot taak de gemeente te regeeren.

Gods Woord spreekt zelf van: „ouderlingen, die wel regeeren“.

En waar het getal van ouderlingen klein is, is het geoorloofd de diakenen als hulp-ouderlingen te laten dienst doen in den kerkeraad, zoodat op hen, hoewel hun ambt als zoodanig louter dienend is, toch een zekere regeermacht rust.

Dat alles geldt echter de plaatselijke kerk. Zoo bepaalde het klassiek-Gereformeerde kerkrecht op grond van de Schrift.

Maar dat predikanten en ouderlingen ook over andere gemeenten dan de hunne regeeren, vloeit uit hun ambt niet voort.

Het ambt is plaatselijk beperkt.

Daarom triumfeert de hiërarchische gedachte, wanneer in dit ontwerp wordt vastgelegd, dat de gemeenten staan „onder bestuur en opzicht“ der Classicale Vergaderingen; de Classen „onder bestuur en opzicht“ der Provinciale Synoden; de provinciale ressorten „onder bestuur en opzicht“ der Algemeene Synode.

Aan het woord bestuur wordt hier dus uitdrukkelijk vastgehouden.

Maar wat heeft dan bovengemelde naamsverandering om het lijf?

En in artikel 50 wordt het nogmaals ronduit gezegd: „Alle Hervormde Gemeenten tezamen staan onder bestuur en opzicht van de Algemeene Synode, die de Kerk (in den zin van art. 1 van dit Reglement) vertegenwoordigt en voor haar in rechten optreedt“. De spatieëring is natuurlijk van ons.

Kroont dit dan de Herv. Kerk ook na reorganisatie niet tot een hiërarchisch genootschap?

De meerdere vergaderingen zijn niet, gelijk in het klassiek-Gereformeerde Kerkrecht adviseerende, maar regeeringslichamen.

Regeeringslichamen!

Dit is geen kwalifikatie van ons, maar van de Commissie zelf.

Zoo leest men op blz. 47: „Een Provinciale Synode met regeermacht in de Hervormde Kerk behoort, wat de verhouding van het getal predikanten en ouderlingen betreft, niet anders te zijn samengesteld dan de Classicale Vergadering, waarin het beginsel hooggehouden werd: evenveel ouderlingen als predikanten“.

En op blz. 54: „De formuleering in den aanvang van dit artikel is parallel met die, waarop de andere kerkelijke vergaderingen als regeeringslichamen (volgens art. 5 van dit ontwerp)

in de betreffende artikelen telkens aanvankelijk worden omschreven“. De spatieëringen zijn wederom door ons aangebracht.

Citaten van dergelijke strekking waren gemakkelijk te vermeederen.

Maar met deze kunnen we ruimschoots volstaan. Nu waagt de Commissie wel een poging om dit in overeenstemming te brengen.

Zij verantwoordt zich op blz. 36 aldus: „In aansluiting met art. 5 sub 2 van dit concept-reglement staat het woord „zeggenschap“ overeenkomstig art. 36 van de Dordtsche Kerkorde, dat aldus begint: „Hetzelfde zeggen heeft de Classis over den Kerkeraad, hetwelk de Particuliere Synode heeft over de Classis....“

Maar hiermee wordt onze Kerkenorde onjuist geïnterpreteerd.

Hoe jammer, dat de Commissie art. 36 van onze Kerkenorde niet in zijn geheel heeft afgeschreven.

Het luidt: „Hetzelfde zeggen heeft de Classis over den Kerkeraad, hetwelk de Particuliere Synode heeft over de Classis en de Generale Synode over de Particuliere“.

Men tast dadelijk het verschil.

Onze Kerkenorde zegt niet: „Hetzelfde zeggen heeft de Classis over den Kerkeraad als de Kerkeraad heeft over de gemeente“.

En dat zegt het Ontwerp Reglement wel.

De Kerkenorde houdt het onderscheid in het oog tusschen het zeggen, dat den Kerkeraad heeft over de gemeente en het zeggen, dat een meerdere vergadering heeft over een mindere.

Het eerste zeggen is een regeerend, het laatste een adviseerend zeggen.

Classis, Particuliere Synode en Generale Synode staan wat het „zeggen“ betreft alzoo op één lijn, maar het „zeggen“ van een Kerkeraad over de gemeente mag daarmee nooit worden vergeleken. Dat grijpt veel en veel dieper in.

Nu de Commissie zich toch op de Dordtsche Kerkenorde beriep, had zij art. 84 stellig niet buiten beschouwing mogen laten.

Dit artikel toch houdt in: „Geene kerk zal over andere kerken, geen Dienaar over andere Dienaren, geen Ouderling of Diaken over andere Ouderlingen of Diaken EENIGE HEERSCHAPPIJ VOEREN“. Hierdoor wordt alle zweem van hiërarchie uitgebannen.

Maar de Commissie dacht er niet aan dit beginsel in haar Ontwerp op te nemen.

Zij wil juist gesanctioneerd zien, dat op de meerdere vergaderingen de eene kerk wel over de andere, de eene predikant wel over zijn ambtsbroeder enz. heerschappij voert.

Immers, zulk een meerdere vergadering bestaat.

Zij is een bestuur, al wil men dezen term liever mijden.

Het beroep der Commissie op de Dordtsche Kerkenorde is dus zeer tendentius.

Zij beroept er zich op, wanneer het in haar kraam te pas komt.

Wanneer zij in strijd geraakt met de Dordtsche Kerkenorde doet zij alsof deze niet bestaat.

En in geval zij er zich op beroept, laat zij zich meer leiden door den klank, dan dat zij zich rekenschap geeft van de beteekenis der woorden.

Ach, waarom zouden wij er doekjes om doen? Wij bewijzen er noch de Herv. Kerk noch andere kerken een dienst mee.

Zonder eenige bitterheid konstateeren we als naakte waarheid, dat de kern van dit Ontwerp rechtsdraands in gaat tegen de Dordtsche Kerkenorde, om van de afzonderlijke artikelen nog te zwijgen.

Uit het bovenstaande zal duidelijk geworden zijn: de Commissie wil het genootschap genootschap laten.

De autonomie van de plaatselijke kerk is voor haar een zelfstandigheid in schijn.

— Opleiding door de kerk nog geen waarborg voor rechtzinnigheid.

Wij wenschen — behoeven we dat vooral nog te verzekeren — geen geblusht vuur weer aan het branden te brengen.

Wij willen aan onderstaande beschouwing geen opwekking tot een daad verbinden.

Gelukkig ligt de strijd over de vraag of de opleiding van aanstaande Dienaren des Woords per se aan een eigen inrichting der kerk behoort te geschieden, ver achter ons.

Niet dat we daarover tot eenstemmigheid van gevoelen zijn gekomen.

Maar we respektieeren elkanders opinie, afgezien van een enkele losse uittaling, over en weer.

Vandaar, dat de afgevaardigden van de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit onlangs ter gelegenheid van het diamant jubileum der Theol. School te Kampen zoo van harte en opricht hun gelukwenschen konden uitspreken.

Toch blijft de geschiedenis van het seminarie te Princeton, waarvoor we naar een andere rubriek in ons blad verwijzen, ook voor ons leerzaam.

Nog eens, wij eerbiedigen de meening van hen, die zeggen, dat de kerk zelf voor de opleiding harer aanstaande predikanten heeft te zorgen, zonder voorbehoud.

Maar men trekke er niet de konsekwentie uit, dat daarin een waarborg voor rechtzinnigheid ligt.

Te Princeton is een kerkelijk seminarie, waaraan onverdacht Gereformeerden doceerden en aan wier pennevruchten ook wij veel hebben te danken.

Thans echter ziet men dit kerkelijk seminarie voor de Gereformeerde belijdenis langzamerhand verloren gaan.

En men richt een nieuw seminarie op, naar het model van onze Vrije Universiteit.

Een vrij seminarie op den grondslag der Gereformeerde beginselen acht men de eenige uitkomst.

De kerk is er zoodanig in verval geraakt, dat niet gewacht kan worden op een eventuele reformatie, om de opleiding van getrouwe leeraren in veiligheid te brengen.

Of dan een vrij seminarie die volstreekte waarborg biedt?

Ook dat niet.

Het is zoo gelegen, dat en een kerkelijke Theologische School en een Vrij Seminarie of een Vrije Universiteit door dwaling kunnen worden besmet. Geen van beide mogen de protentie voeren: bij ons alleen is het safe.

Beide hebben toe te zien, dat zij van de waarheid Gods niet afwijken.

Men is indertijd nog al gevallen over het beeld van de „brandspuit“, door Dr. Kuyper gebruikt.

Toch wagen wij het er ons van te bedienen.

Breekt het vuur der onrechtzinnigheid in de kerken uit, dan wordt haar Theologische School mee aangetast en kan de Vrije Universiteit als brandspuit fungeeren.

Slaan vlammen van kettenij uit de Vrije Universiteit dan kan de Theol. School dezelfde diensten verleen.

Waarom niet bedoeld is, dat met dit beeld de geheele taak, hetzij van de Theol. School, hetzij van de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit tot uitdrukking wordt gebracht.

Het beeld heeft alleen betrekking op de veiligheidskwestie.

Zelfs is er niet mee uitgesproken, dat ook niet op andere wijze voor een dubbele veiligheid kan worden gezorgd.

— Predikanten-nood en predikanten-overvloed.

De Hervormde Kerk heeft thans zeer te lijden onder den predikanten-nood.

Waardevolle beschouwingen zijn daarover gehouden.

Onze Pers-schouwer heeft er het een en ander van meegedeeld.

En het eigenaardige is, dat ook in eenige diocessen der Roomsche-Katholieke Kerk zich een dergelijk verschijnsel opdoet. Andere diocessen moeten bijspringen.

In onze Gereformeerde Kerken staat het er anders voor.

Daar spreken sommigen van „predikanten-overvloed“, die welhaast dreigend wordt. Wij zijn het gelijk men weet, met deze beschouwing niet eens.

Als onze kerken haar roeping naar behooren willen vervullen, komen er nog voor lange en vele jaren predikanten tekort.

Niettemin — er is verschil.

Onze kerken mochten dan ook voor de veelheid van theologische studenten weleens meer danken dan zij op heden doen.

Over dat klagen „der aanstaande Dienaren des Woords is te veel“, zou onze God weleens bezoeking kunnen doen.

Het worde toch niet vergeten: nog niet zoo heel lang geleden heerschte ook in onze kerken predikanten-nood.

In vele vakante kerken is jaren achtereen gezocht: och, waren de arbeiders toch meer in getal, opdat wij niet keer op keer een bedankje ontvingen.

Van vele kansels is er getoond: bestaat er dan geen lust meer bij de jongeren onder u om den Heere te dienen in het moeilijke, maar toch ook bij uitstek voortreffelijk ambt?

Laten we toch voorzichtig zijn, opdat wij den zegen Gods niet versmaden en zijn nitredding niet gering achten.

Of dan de diagnose van prof. van Rhijn, die aan het kriticisme en het indifferentisme van de „Intellectuelen“ ten aanzien van de kerk den verminderden toevloed van predikanten wijt, voor onze kerken zonder beteekenis is?

Volstrekt niet.

Het valt op, dat er onder de theologische studenten een betrekkelijk klein kwantum uit de beter gesitueerde kringen, gelijk men dat noemt, voortkomt.

Niet, dat wij de anderen minder welkom heeten. Integendeel.

Het is ons een oorzaak van bijzondere vreugde, dat zoovele eenvoudige vrome gezinnen zonen voor de Kerk des Heeren afzonderen.

Wij willen en kunnen die niet missen.

Maar het teekent, dat zonen van meergegoeden zich veelal onttrekken.

Het is ver van ons, de laatste gezinnen één voor één er een verwijt van te maken.

We kennen van zulke gezinnen, waarin er om wordt getreurd, dat een of meer zonen geen lust gevoelen om later den Heere in het Woord te dienen.

De oorzaak te grijpen.

En wanneer de moeilijkheden toch is d

gunnen.

We moeten in het ge

Doch ook

UIT D

Uit de „Chr

Zoals de kerken in c

de modern

steds de S

Laatstge

onder de E

Wilson, V

orthodoxe

laait gebr

gezet voor

waaronder

gedient, e

in de Pr

School zul

geest als d

versiteit te

Op een s

dikanten,

de varize

den te Phi

herfst een

gavij van

Staan

kend voo

\$ 50.000 n

nen korten

zijn, daar

ders zijn v

Ongetwi

te Princet

ten aan de

en studen

compleet z

Ook uit

zich herha

komt er o

des Heere

nen wilt!

In dit her

Het semi

Alexander, c

en zooveel a

Zij, die

openstooten

Scheuring

Thans is

Enkele ge

Andere ge

Zou dat

Presbyteria

Wij verme

spreken.

Indien on

vinisten uit

kerken in A

Alwezighe

de beschikk

wat „De R

geen ik ve

laten wacht

Amandi s

Na de

met hun

fakker, vo

bloet, we

Dat ha

prediking

Voor v

Romeins

den theol

die oude

Wat m

ming, we

prediking.

Wel is

Ook in

voor beel

klassieker

meinen z

Het sel

van Griet

Preek

uit de 18-

en Latijn

naminger

sekwenie uit,
zinnigheid ligt,
minarie, waar-
erden en aan
ben te danken,
lijk seminarie
langzamerhand

arie op, naar
eit.

slag der Gere-
nige uitkomst,
l geraakt, dat
entoele refor-
ve leeraren in

dstrekte waar-

orkelijke Theo-
ie of een Vrije
orden besmet,
ie voeren: bij

van de waar-

over het beeld
yper gebruikt,
te bedienen,
igheid in de
gische School
niversiteit als

de Vrije Uni-
dezelfde dien-

net dit beeld
Theol. School,
der Vrije Uni-
acht.

op de veilig-

, dat ook niet
veiligheid kan

loed.

zeer te lijden

daarover ge-

een en ander

in eenige dio-
zich een der-
diocesen moe-

t het er anders

dikanten-over-
Wij zijn het
ing niet eens,
behooren wil-
lange en vele

or de veelheid
meer danken

Dienaren des
l waleens be-

nog niet zoo
onze kerken

achtteren ge-
h meer in ge-
een bedankje

bestaat er dan
ler u om den
maar toch

opdat wij den
uitredding niet

an Rhijn, die
tisme van de
kerk den ver-
wij, voor onze

ologische stu-
n uit de belet
noeml, voor

telkom hietten.

idere vreugde,
en zonen voor

missen,
meergegoeden

gezinnen een-
ken.

waarin er om
nen geen lust
het Woord te

De oorzaken zijn dikwijls te vermoeden, niet te grijpen.

En wanneer ze aanwijsbaar zijn, staat men voor de moeilijkheid hoe ze uit den weg te ruimen.

Toch is dit een zaak, die ons geen rust mag gunnen.

We moeten er mee werkzaam zijn.

In het gebied.

Doch ook met de daad.

HEPP.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Persstemmen.

Vrije Theologische School van de Presbyterianen in Amerika.

Uit de „Christian Journal” knippen we:

Zooals de lezers kunnen weten wordt er in de Presb. kerken in ons land reeds jaren strijd gevoerd tusschen de modernen en orthodoxen. De brandpunten waren steeds de Synodes en de Princeton seminarie.

Laatstgenoemde inrichting had zich tot hiertoe, onder de bekwaame leiding van mannen als Machen, Wilson, Vos, en anderen, weten te handhaven als een orthodoxe inrichting, doch door een besluit van de laatst gehouden Synode zijn de deuren wijder opengezet voor de modernen, zoodat een viertal professoren, waaronder ook Dr. C. Van Til, hun ontslag hebben ingediend, en nu, gesteund door een groot getal leiders, in de Presb. kerken, een eigen vrije Theologische School zullen openen (wij stellen ons voor in gelijken geest als de Theologische Faculteit aan de Vrije Universiteit te Amsterdam).

Op een gehouden vergadering van professoren, predikanten, onderlingen en verdere belangstellenden, is de vorige maand een geestdriftige vergadering gehouden te Philadelphia, Pa., en besloten, om aanstaanden herfst een nieuwe Theol. School te openen in de omgeving van genoemde stad.

Staannde de vergadering werd reeds \$ 22,000 ingeteekend voor het bouwfonds waarvoor men ongeveer \$ 50,000 noodig heeft. Er is geen twijfel aan, dat binnen korten tijd meer dan dit bedrag bij elkander zal zijn, daar vele leden der kerkengroep sterke voorstanders zijn van de oude, beproefde waarheid.

Ongetwijfeld zullen vele studenten die in 't verleden te Princeton hebben gestudeerd hun studien voortzetten aan deze nieuwe inrichting van Hooger Onderwijs, en studenten van andere scholen, die hun opleiding compleet zoeken te maken, zich bij hen aansluiten.

Ook uit dit geval blijkt weer, dat de geschiedenis zich herhaalt; zoodra de kerken afzakken en afdoelen, komt er opwaking, reformatie, een ijveren voor de zaak des Heeren, en een roepen: Kiest u heden wien gij dienen wilt!

In dit bericht zit iets vreemds.

Het seminarie van Princeton, waaraan mannen als Alexander, de drie Hodges, Vos, Armstrong, Dick Wilson en zoveel anderen arbeidden, wordt ernstig bedreigd.

Zij, die zich „gematigden” noemen, willen de deur openstooten voor het modernisme.

Scheuring scheen reeds lang onafwendbaar.

Thans is de teerling geworpen.

Enkele getrouwen blijven nog te Princeton.

Andere getrouwen stichten een nieuw Seminarie.

Zou dat geen voorbode zijn van de scheuring in de Presbyterianische kerk zelf?

Wij vermeten ons niet over dit alles een oordeel uit te spreken.

Indien onze raad iets vermocht, zou het deze zijn: Calvinisten uit de Presbyterianische, Chr. Geref. en Geref. kerken in Amerika, sluit u nauw aan een!

HEPP.

PERSCHOUW.

Nader antwoord aan „De Rotterdammer”.

Afwezigheid is oorzaak geweest, dat ik thans niet de beschikking heb over den volledige inhoud van wat „De Rotterdammer” schreef. Het vervolg op hetgeen ik verleden week opmerkte, zal ik dus moeten laten wachten tot het volgende nummer van ons blad.

Vroegere preekmanier.

Amandi schrijft in „Westl. Kb.”:

Na de stichting der verschillende Hooge scholen met hun sterk naar voren tredend theologisch karakter, volgde voor ons Vaderland een tijd van groei, bloei, wereldmacht en wereldwoede.

Dat had op tal van predikanten en diens op de prediking een noodlottigen invloed.

Voor velen werd de beoefening der Grieksche en Romeinsche klassieken, op zichzelf onmisbaar voor den theoloog, oorzaak, dat zij zich zelf geheel in die oude heidensche wereld verloren.

Wat middel had moeten blijven tot hunne vorming, want teuselde de uitdrukkingwijze voor hunne prediking.

Wel lag dat eenigszins in den geest des tijds. Ook in de Letterkunde ontmoet ge een plunderen voor beeldspraak en uitdrukkingwijze van de oude klassieken, waar misschien de oude Grieken en Romeinen zelf niet bij hadden gekund.

Het schoot vaak of de oude goden en godinnen van Griekenland en Rome nog bestonden.

Preeken uit de tweede helft der 17e eeuw en uit de 18e eeuw zijn dikwerf doorspekt met Grieksche en Latijn, een wemelen van allerlei klassieke benamingen.

Het eenvoudige volk nam daarvan niet veel anders mede, dan een diepen indruk van de geleerdheid van den dominee en niet minder diep besef van zijne eigene onkunde.

In een preek uit het jaar 1688, over Gen. 17:1, heeft de prediker het over de benamingen, die aan de godinnen Iris, Ceres en Diana gegeven werden, waarna later nog eene aaphaling volgt uit Ovidius.

Dezelfde prediker hield in 1690 een preek voor de Stadhoudelijke familie, over Ez. 20:37. Daarin komen — schrijkt niet — Diodorus, Lucianus, Herodotus, Plinius, Vergilius, Juvenalis e.a. voor. De hoorders komen te weten, hoe offerdieren bij de Grieken werden genoemd, en krijgen onderrecht omtrent de „sphragistai”, Egyptische priesters, die het offervee keurden, over de „decimatie”, een legerstraf, waarbij telkens de tiende man gedood werd, over het woord „eirone”, vrede, en „conjugium” de huwelijksverbintenis.

Deze in druk gegeven preek heeft 46 bladzijden kwartoformaat aan tekstverklaring. Dan volgt de „toepassing”. Bij den bedoelden prediker — dat moet er bij gezegd — vergaarde deze laatste uitnemend veel van den bombast, waarmede de uitlegging overladen was.

Bij velen was de stijl bovenmate gezwellen. De preek was verdeeld in deelen, onderdeelen en onderdeelen van onderdeelen.

Van het eerste, die gezwellenheid, vindt ge in die oude preeken voorbeelden te over. Zoo bevestigde Kornelis van Rie z'n zoon te Rockanje. In de preek zelf over Ezra V:11, komt Chaldeeuwisch en Grieksche voor; vermoedelijk voor de inboorlingen van Rockanje dagelijks gebruikte talen. Dan wordt zoonloof op het hart gebonden: „Uw gedurige beooging zij de gemeente, hoe langer hoe meer te fatisceeren”. De jonge predikant moet daartoe gebruiken: „de hamer van het Woord, die een steenrots te pletter slaat; de heiligt der wet; de schaal des evangelies; en de boor des gebeds”. Alzoo een halve timmermanswinkel. Of papa zelf daarbij spijkers met koppen sloeg, valt te betwijfelen.

Natuurlijk waren er ook anderen. Toch bleef in het algemeen bijbeltaal vreemd en was bepaald teksttoepassing zeldzaam.

Wel was ze er. Bijzonder scherp en op den man af was bijv. de preek van Pierre Jacques Courtonne, een Waalsch predikant, die in Den Haag, ook toen — let wel — de hofstad, preekte over den Kammerling naar de volgende verdediging. Wij ontmoeten hier:

1e. een hoveling, die de H. Schrift leest, iets wat al zeer vreemd is;

2e. een hoveling, die zijns onwetendheid bekent; iets wat nog vreemder is;

3e. een hoveling, die aan zijne minderen vraagt hem te onderrichten; wat al weder vreemder is;

4e. een hoveling, die zich bekeert; iets wat nog het allervreemdste is.

Of die verdediging door de aanwezige hovelingen met bijzonder veel genoegen gehoord is, valt te betwijfelen. Dat de preek zelf hen het voorbeeld van den Kammerling moge hebben leeren volgen, is te hopen.

Bij de Waalschen was echter de preekmethode veel anders en ook eenvoudiger dan bij de Nederlandsche Gereformeerden.

Die algemeen gevolgde preekmanier; dat deelen en weer deelen; die aparte en gezwellen taal; dat alles heeft nog zeer lang nagewerkt. En wel, waarom dat misschien het minst zou verwachten.

De onvoorwaardelijk trouwe lofzeggers van den „goeden ouden tijd” zouden in drommen de kerk uitloopen, als iemand op deze ouderwetse manier ging preeken.

Voor wie is de dogmatiek?

Prof. de Zwaan schrijft in het Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur:

Wij zijn zoo gewoon om „de dogmatiek” te zien als een zaak van deskundigen. Voor den dominee en andere „theologisch geïnteresseerden” is zij van belang. Als er over het Christendom moet nagedacht en gesproken worden, moet dat natuurlijk grondig en goed en deskundig gebeuren. Zoo is het, maar wat niet zoo is, is nog belangrijker! Het is een dwaasheid te meenen, dat er zoo iets kan zijn als een „dogmatiek”, die zou bestaan in „wetenschappelijk denken en praten over „het Christendom”, terwijl de rest der menschheid best „Christen” kan zijn, zonder „daaraan te doen”. Neen, als God tot ons spreekt, spreekt Hij tot den heelen mensch. Mensch-zijn, Christen-zijn sluit in, dat onze geest daardoor gegrepen wordt, geschud wordt, en tot ontwakning komt. Zoo spreekt ook de Heer zelf van het liefhebben van God met geheel uw hart, geheel uw ziel en met geheel uw verstand en met alle krachten.” Duidelijker kan het niet.

Tot zulke lezers spreekt Paulus: aan andere heeft hij zelfs niet gedacht. Dat er menschen zouden kunnen zijn, die zich „ïnteresseeren” voor het Christendom, kon niet bij hem opkomen. Had hij ze zijn brieven ter hand zien nemen, hij zou ze hun uit de vingers hebben gerukt.

Dit zegt prof. de Zwaan, die onder de ethischen een der waarschuwende figuren is.

Hieronder volgt nog iets over de ethischen.

Hoe ziet men de dogmatiek?

En dit schrijft, in hetzelfde nummer van het „Algemeen Weekblad” de O. Noordmans te Laren (in een recensie van een boek, door een kerkelijk- en theologisch gereformeerde geschreven):

Het is echter geen kleinigheid de waarheid van apostelen, kerkvaders en reformatoren te belijden. Kuypert wist dat ook wel in 1878, dat we de harp wel in het venster kunnen zetten, maar dat de Geest den toon moet geven. Dat besef mis ik wel eenigszins in dit boekje. Het werk van Christus, waar het

hier over gaat, het Kruis, maakt ons niet ingenomen met „onze menschen” en onze belijdenis. Onder het Kruis heeft niemand Christus beloden. Alleen de moordenaar aan het kruis. De bijbel is wel helder en de waarheid staat er duidelijk in. Maar de zaken, waar het over gaat, zijn Goddelijk en geestelijk. En wanneer we de bijbelsche uitspraken netjes in 't gelid gezet hebben, dan is het nog niet zeker, dat we de waarheid Gods hanteeren. Daarop komt het aan, ook bij de evangelisatie.

Tusschen den ernst van prof. de Zwaan en de eenigszins laetdunkende vermoedheid van de Noordmans schommelen de ethischen tegenwoordig in.

En zoolang zij over den dogmatischen arbeid zoo declinerend-genadig zullen spreken als hier gedaan wordt, zal de betere wil van prof. de Zwaan geen discipelen werven. Want dat weten de gereformeerden ook wel, „dat de bijbelsche uitspraken” niet „netjes in het gelid gezet” moeten worden door hen. Ze doen dat ook volstrekt niet. Maar vele ethische broeders, die niet zien welke denkmethode hier werkt, qualificeeren den ernst ervan dikwijls op deze lichthartige manier tot lichthartig spel. Bij voorbaat onttrekken ze zich aan de mogelijkheid van praktische gehoorzaamheid aan prof. de Zwaan's advies, in concreten vorm.

Overigens begrijpen we niet, noch den ernst, noch de zakelijkheid van die opmerking over hen, die stonden „onder het kruis”. Maria, Johannes, de vrouwen dan?

Het (imaginaire) contrast tusschen belijdende kerk en belijdeniskerk.

Het „Algemeen Weekblad” schrijft over prof. Haitjema's brochure: „Gebondenheid en Vrijheid in een belijdende kerk”. Van wat de hoogleeraar wil geeft het blad deze typeering:

Hiermede hangt nauw samen wat de S. meent te moeten stellen tegenover de juridisch-confessioneele, wier reglementaire belijdenishandhaving hij verworpt. Het is niet heel duidelijk, wat hij hier bedoelt, maar in ieder geval mag slechts de levende, sprekende, belijdende kerk aan een handhaving der belijdenis denken. En die belijdenis — wij lezen het met blijdschap — mag geen dood ding zijn: in een levende kerk behoort zij telkens weer geleefd te worden. Het gaat niet om de belijdenis, maar om het Woord Gods in die belijdenis. En dan vallen levend belijden en toetsen natuurlijk samen.

Hierop wordt dan als volgt critiek geöfend:

Wat de S. wil, is echter een onmogelijk ding. Hij wil een reglement, dat geen reglement is, en een belijden, dat geen spreken, maar procedure is. Want tot dat uiterste zal het, in zijn gedachtegang, wel moeten komen, al is hij vriendelijk genoeg om er zich niet in te verheugen en voorzichtig genoeg om groote voorzichtigheid aan te bevelen. Prof. H. wil zijn levende, belijdende kerk tucht doen oefenen. Misschien zal zij dat ook wel doen, maar op een ietwat andere wijze; misschien oefent zij, wanneer ze eenmaal begint te spreken, een vernietigende tucht over onze reglementen en onze richtingen. Maar, aangezien H. niet denkt aan een beroving van „gansch de kerk”, doch aan een reorganisatie van de Hervormde Kerk, mag hij wel paradoxaal zijn, gelijk de ware Kerk eischt, maar alleen in zijn toelichting: zijn stelling opent de deur voor fatale practijk.

Daar staat de paradox, sterk en zuiver: kerkrechtelijke leertucht is „noodzakelijk, hoewel bij ons menschen onmogelijk”. De Kerk moet spreken, maar, aangezien zij door menschen spreekt, mogen we nooit zeggen, dat zij „beslag kan leggen op de majestatiele stem van den heiligen God”. Prachtig! En daarom, zoo konden wij zeggen: geen reglement kan deze paradoxen vastleggen, zij kunnen alleen werkelijkheid worden, wanneer God aan Zijn Kerk een wonder doet. En waarom zou Hij dat niet doen? Maar neen, er moet een voorstel zijn bij de Synode, en die is op paradoxen niet gesteld, evenmin als het confessioneele volk. Daarom een stelling, die wel zeer weinig paradox is: de kerk mag en moet „het zwijgen opleggen aan hen, die de onduidelijkheid van hare Evangelie-verkondiging op bedissende punten afbreuk doen!”

Als ik confessioneel was, zou ik die „bedissende punten” maar weglaten. Het klinkt erg weinig principieel. Het is ongetwijfeld vriendelijk bedoeld, zoiets als: ethischen behoeven zich in het algemeen niet ongerust te maken; vrijzinnigen natuurlijk wel. Maar ik weet al van te voren hoe het zal worden uitgelegd.

Het komt ons voor, dat deze critiek, die naar nuchterheid vraagt, vrijwel overeenkomt met wat ons blad herhaaldelijk heeft opgemerkt over de ideeën van prof. Haitjema, al is natuurlijk de waardeering en de gezichtshoek in beide gevallen een tegenovergestelde. Zoolang prof. Haitjema zijn paradoxaal waarheid blijft prediken op de manier, waarop dat geschied is (zonder de scherpe punt af te slijpen van het woord paradoxaal) zal hij evenmin waarlijk confessioneel zijn, als een kerkorganisatie kunnen begründen, die leertucht oefent.

Krantenbederf.

F. Goenen schrijft in „De Groene Amsterdammer”:

Of het ligt aan een toenemende oppervlakkigheid van geest, die coute que coute sensatie noodig heeft, of aan de hevige concurrentie, die al maar meer moet geven, of blootelijk aan het Amerikaansche voorbeeld, of aan dit alles te zamen, — zeker is, dat langzaam aan onze couranten ver-Amerikaniseeren. De dogmatische verdwijnt uit de kolommen, de losse, lichte afwisseling neemt haar plaats in, hartelijk verbonden met brutaliteit en indiscretie. Sensatie en nog eens en nog meer